

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

SLUTRAPPORT

*Kartläggning 2006-2007
Trygghetsproblem Ystads kommun*

Kommunfullmäktige beslutade den 19 april 2001 (§ 36) att inrätta ett lokalt brottsförebyggande råd i Ystads kommun (*lokala BRÅ*). I samband med inrättandet beviljades kommunen också ett startbidrag. Projektet slutredovisades och rådets verksamhet kom igång på ett bra sätt.

Som angavs i nu aktuell projektbeskrivning, antog Kommunfullmäktige i Ystads kommun ett nytt reglemente för rådet våren 2006, efter att verksamheten mer eller mindre avstannat. I samband härmed gav kommunen in en ansökan om medel till projektet "*Kartläggning 2006-2007 – Trygghetsproblem Ystads kommun*".

BRÅ har den 8 maj 2006 (B33-0193/2006) beslutat att bifalla ansökan och medge ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete i Ystads kommun om 20 000 kr. Medlen har rekvirerats och utbetalats.

Av upprättat kontrakt framgår att slutrapport skulle ha inkommit till BRÅ senast den 31 juli 2007. Genom beslut den 16 maj 2007 har tidpunkten framflyttats till den 28 februari 2008.

Vidare har delrapport i projektet upprättats och skickats in till BRÅ i början av oktober 2007, i vilken beskrivits det fortsatta arbetet med kartläggningen. BRÅ har i skrivelse den 25 oktober 2007 godkänt delrapporten.

Metod - arbetet med kartläggningen

Arbetet i projektet har koncentrerats till främst insamling av information samt till sammanställning av informationen.

Rådet har bl.a. tagit del av Polisens s.k. trygghetsundersökning; tilläggas kan att rådet numera har en naturlig koppling till Polisområde Södra Skåne ("POSS"; åtta kommuner från Vellinge till Simrishamn) genom att en av rådets adjungerade ledamöter är poliskommissarie i närpolisområdet. Det finns således ett etablerat erfarenhetsutbyte direkt mellan kommun och polis.

Samtidigt har arbetet i rådet nu byggts upp kring ett antal teman, vilka behandlas var för sig på respektive möte med rådet. Till varje möte kallas nyckelpersoner, som håller en föredragning. Teman som behandlats/ska behandlas är ”Fastighetsägare- och företagarmöte”, ”Press- och mediebevakning”, ”Intern och extern information”, ”Äldreperspektivet”, ”Ungdomsperspektivet”, ”Kriminalvård och öppenvård” samt arbetet med en kommunal ”Trygghetspolicy”. Detta arbete har också bidragit till att ytterligare information kunnat insamlas, helt enkelt genom att en aktiv dialog kunnat föras med vissa grupper, både utom och inom kommunens organisation (se bilaga 2).

Vidare har BRÅ-samordnaren skickat ut enkäter (se bilaga 3) till ett antal målgrupper, bl.a. kommunala förvaltningar och bolag och det lokala näringslivet. Eftersom projektet syftar till en kartläggning på en övergripande nivå, har rådet endast i begränsad omfattning beaktat metodologiska krav på tillförlitlighet m.m.

BRÅ-samordnaren har parallellt med insamlandet deltagit i seminarier och informationsdagar, främst i BRÅ:s regi. Däremot har samverkan med de lokala brottsförebyggande råden i grannkommunerna varit tämligen inaktiv. Ambitionen är dock att ändra på detta, se vidare under avsnittet *Analys och Slutsatser*.

Nedan följer nu en närmare redovisning av den information som inhämtats i projektet.

Rådets uppstartsprojekt 2001-2003

Ystads kommun beviljades i oktober 2001 ett startbidrag av BRÅ för att inrätta ett lokalt brottsförebyggande råd i kommunen.¹ Under sommaren 2001 hade gjorts en enkätundersökning om hur man uppfattade brottsligheten och tryggheten i kommunen samt vilka brottsförebyggande insatser som borde genomföras. Enkäten skickades till samtliga föreningar i kommunen samt till förvaltningar och kommunala bolag. Enligt enkätsvaren uppfattades tryggheten i kommunen av de allra flesta som god. Den brottslighet som nämndes var framför allt skadegörelse och stölder. Byalagen påpekade vidare att de viktigaste brottsförebyggande insatserna var grannsamverkan, polispatrullering, samhällsplanering (belysning, insyn et c.), undervisning och vuxennärvaro.

¹ BRÅ:s dnr B 33-0410/2001

Polisens trygghetsundersökning

Under ett flertal år har Polisen regelbundet genomfört s.k. trygghetsmätningar som i kombination med annan relevant information utgör en viktig del av beslutsunderlagen för den planlagda brottsförebyggande verksamheten. Mätningar har skett genom enkätundersökningar, där respondenterna svarat på frågor om problem, utsatthet för brott, upplevelsen av konkret och abstrakt trygghet i sitt närområde samt hur de upplever polisens agerande mot problemen. Resultatet har redovisats i hur stor andel (%) av respondenterna som upplever problem i den särskilda frågan. Resultaten har hittills sammanställts områdesvis (geografiskt) och presenterats i stapeldiagram.

I syfte att förenkla jämförelser av resultaten mellan olika geografiska mätområden samt för att bestämma ett signifikativt intervall på båda sidor om ett mätvärde för en viss indikator har ett s.k. trygghetsindex skapats.

Vad så gäller Ystads kommun har kommunen ett trygghetsindex på 1,64 år 2007, dvs. mitt emellan 1 (*"Inte alls påtagligt problem"*) och 2 (*"Inte särskilt påtagligt problem"*). Det kan härvid tilläggas att Ystads kommun placerar sig i det "nedre" skiktet, dvs. med en "lindrigare" problembild än många av övriga kommuner i Skåne. Motsvarande gäller om man tittar på Närpolisområde Österlen, vilket har ett trygghetsindex om 1,85 och på Polisområde Södra Skåne, vilket har ett motsvarande index om 1,67. Vidare synes indexet ha förbättrats något i förhållande till 2006. Undersökningen visar även att Ystads kommun, för perioden januari – augusti 2007, hade 8 000 anmälda brott per 100 000 invånare, vilket innebär att kommunen tillhör de ur detta perspektiv bättre i Skåne.²

Analys angående krogrelaterat våld i Polisområde Södra Skåne

² Den senaste trygghetsmätningen redovisades i Malmö den 26 september 2007 i ett gemensamt arrangemang av Kommunförbundet Skåne och Polismyndigheten i Skåne

Rådet har vidare tagit del av en analysrapport som getts ut av Polisområde Södra Skåne (POSS) angående krogrelaterat våld inom polisområdet.³

I analysen har behandlats 130 misshandelsbrott under perioden 2006-04-01 – 2007-03-31. De aktuella brotten utgör cirka 15,5 % av det totala antalet anmälda misshandelsbrott i POSS under den aktuella perioden.

84 av brotten har skett inomhus på krog och 46 i krogs direkta närområde. En kraftig majoritet av brotten sker under fredag- och lördagkvällar, i synnerhet kl. 01 – 03. Det finns enligt rapporten således en tydlig geografisk samt akut tidsmässig koncentration. Den genomsnittlige gärningsmannen är man, 18-25 år och alkoholpåverkad.

I rapporten redovisas ett antal rekommendationer. Det handlar främst om att göra det svårare att begå brott och samtidigt öka risken för att åka fast (t.ex. genom ordningsvakter, kameraövervakning, polisiära punktinsatser) men också om att reducera provokationer (genom att minska frustration, trängsel och andra irritationsmoment) samt att öka kontrollen (t.ex. att serveringstillstånd efterlevs, rätt utbildning till personalen et c.). För kommunens del kan särskilt det sistnämnda vara intressant i egenskap av tillsynsmyndighet.

Undersökningar, enkäter m.m.

Skolorna

Kommunens Barn- och Utbildningsförvaltning har genomfört ett enkätprogram för läsåret 2006-2007. Undersökningen har riktats mot elever i åk 9 på kommunens skolor Norreport, Västervång och Kunskapsskolan. Av undersökningen kan utläsas att av de elever som svarat på enkäten, var det 40 % som tyckte att det ”*stämde mycket bra*” och drygt 30 % som tyckte att det ”*stämde bra*” att de under åk 7-9 hade känt sig trygga i skolan.

Pensionärsorganisation (PRO)

³ Polismyndigheten i Skåne, Polisområde Södra Skåne, Kriminalunderrättelsetjänsten, Daniel Brantestad, 2007-06-18

PRO har i besvarad enkät framhållit att de känner sig mest osäkra i innerstan med sidogator. Detta gäller främst under sena kvällar. Som förslag på åtgärder som kan förbättra situationen har angetts patrullerande poliser nattetid och ett ökat stöd till Nattvandrarerna.

Restauranger och nattklubbar⁴

Generellt kan sägas ett flertal av respondenterna inte upplever otrygghet som ett problem. Vad gäller de som yttrar sig kan dock sägas att det främst handlar om skadegörelse (t.ex. fönsterkrossning), inbrott, rån (risk för rån) samt stöld. Brotten sker i huvudsak nattetid och tidig morgon och oftast i anslutning till fönster, dörrar, utvändigt utrustning samt bilar (parkerade). Respondenterna som anfört något yttrar i princip samfällt att de aktörer som har möjlighet att påverka är dels väktare, dels polisen. Den viktigaste brottsförebyggande insatsen skulle vidare vara närvaro i centrala stadsdelar av ronderande väktare, patrullering nattetid av polisen, fler polisbilar, men även bedrivandet av en mer öppen dialog i skolorna. Som orsak till brott på vissa platser har avslutningsvis angetts främst dålig belysning, smitvägar för skadegörare/tjuvar samt för få poliser synliga. Samtliga respondenter har i princip angett att tryggheten hos anställda ändå är god.

Affärsinnehavare⁵

Som särskild brottslighet har uppgetts snatterier, stöld (även organiserade ligor), våld och hot, rån, inbrott samt skadegörelse (krossade skyltfönster, urinering et c.). Brotten sker i princip alla dagar och tider, dock viss ökning t.ex. vid terminsstart vad gäller viss brottslighet (snatteri m.m.). Annars är snatteri m.m. knuten till just öppettider och övriga brott till efter stängningsdags och under helger.

Vad gäller tryggheten för brukarna har flertalet angett den som godtagbar, inte minst p.g.a. att tillgång till överfallslarm ibland finns. Även vanliga larm och ibland galler har installerats. Det efterfrågas dock också kurser i hur man kan hantera en rånare. Enstaka har angett otryggheten som obefintlig (dock främst utifrån självrisk vid skadegörelse).

Som viktigaste brottsförebyggande insatsen har angetts bl.a. information på skolor, näringsidkares uppmärksamhet och att alltid vara minst två anställda som arbetar. Man yttrar

⁴ Enkäten har besvarats av totalt 12 näringsidkare

⁵ Enkäten har besvarats av totalt 44 näringsidkare

också att det ur trygghetsperspektiv vore bra om polisen kom snabbare på plats och om det vore lättare att komma i kontakt med lokal polis (mer resurser till polisen). Även att polis eller väktare borde patrullera i större utsträckning i city, även civilklädd polis, har yttrats av många. Även installation av larm och galler har angetts, liksom låsbara ytterdörrar. Vissa har även installerat kameraövervakning och direktlarm till polisen. Det framkommer också idéer om "kundövervakare" och telekedjelistor för att hjälpa och "varna" övriga butiksägare. Att få fler kunder att betala med kort lyfts också fram, liksom att över huvud taget begränsa kontanthantering i kassan samt kodlås på kassan. Det talas även om att höja moralen hos invånarna och att få skola och hem att ta ett större ansvar. Bättre belysning har också angetts som viktig.

Kommunala förvaltningar och bolag

- *AB Ystadbostäder (Allmännyttan)*

Bolaget har uppgett bl.a. att det arbetar med trygghet, belysning, lugna miljöer, porttelefon och grindar vid nybyggnation, förebyggande åtgärder gentemot störande grannar et c.

- *Ystad Hamn Logistik AB*

Hamnarnas "nyckel" till säkerhet heter "International Ship and Port Facility Security Code" och bygger sedan 2004 på FN-konvention (ISPS) och handlar främst om bekämpning av terrorism. Bolaget har också en säkerhetschef som arbetar särskilt med säkerhet och trygghet. Det handlar bl.a. om grundar/staket med anmälningsplikt, kameraövervakning, rondering av väktare. Från BRÅ efterfrågas framför allt utbildning.

- *Ystad Energi AB*

Bolaget arbetar förebyggande mot klotter, bl.a. genom att kabelskåp målas av konstnärer. Vidare finns bevakning och larm och låsbara containrar ute på arbetsplatser (jfr stöldrisk avseende koppar). Bolaget arbetar också med information till skolklasser, främst åk 6, angående förstörelse av armaturer, hur farligt det är med elektricitet et c., vilket egtt utdelning under de senaste åren.

- *Ystad Industrifastigheter AB*

Bolaget arbetar brottsförebyggande med bl.a. larm, belysning, stängsel, porttelefoner, placering av fönster och dörrar samt användande av byggmaterial. Vidare finns kameraövervakning vid speciellt utsatta byggnader. Vid alla ny- och ombyggnationer beaktas också säkerhetsaspekten. Från BRÅ efterfrågas bl.a. svar på frågan om det finns ekonomiska bidrag för brottsförebyggande investeringar.

- *Kommunens fastighetsförvaltning (Samhällsbyggnad, tidigare Teknik o Fastighet)*

Förvaltningen arbetar med vaxskydd av tunnlar, främst för att underlätta klottersanering. Man jobbar också med brottsförebyggande belysning, buskklippning, underhåll av planteringar et c. Även nya passagebrickor har införts för att minska risk för inbrott m.m.

- *Kommunens socialtjänst (Social Omsorg)*

Socialtjänstens roll i det förebyggande arbetet är central. Viktiga byggstenar i ett sådant arbete är samarbete och samordning. Den del i verksamheten som är inriktad på allmänt förebyggande arbete, d.v.s. aktiviteterna inom Ystad-modellen, bedrivs i nära samarbete med Kultur och Utbildning samt föreningslivet. Fältgruppen har här ett övergripande operativt ansvar för de olika delarna i Ystad-modellen.

Drogsamordnare

Kommunstyrelsen har sökt och fått projektmedel för två år från Länsstyrelsen för att arbeta fram handlingsplaner, policyprogram e.t.c. kring det barn- och ungdomsförebyggande arbetet. Projektet är tänkt att bedrivas på halvtid i två år. Det har nu varit igång sen början av 2007.

Ystadmodellen

Verksamheten inom Ystadmodellen är ett omfattande samarbetsprojektet med socialtjänsten och skolan som de centrala aktörerna. Kultur och Utbildning har en viktig roll i samarbetet. Ledstjärnan i verksamheten är att stärka barn och unga genom ökad delaktighet i skola, fritid såväl som i samhällslivet i stort. Således inlemmas även föreningslivet i arbetet. Att arbeta med och stärka ungdomskraft som en drivande ungdomsförening i arbetet med att utveckla ungdomsdemokratien har avgörande betydelse för att nå framgång i det samlade förebyggande arbetet.

Ystadmodellens olika aktiviteter kan i korthet beskrivas i nedanstående punkter:

Var smart – säg nej! Attityd och värderingsarbete för år 6. Omfattar cirka 300 ungdomar.

Ungdomsmässan som en årlig final på var smart-arbetet.

Demokratidagar i form av rådslag som vänder sig till grundskoleelever och skolpersonal.

Ungdomsfullmäktige som sammanträder fyra gånger per år. Den del av modellen som uppfyller barnkonventionens delar om barn och ungas inflytande.

Ungdomskraft. Den drivande ungdomsförening som är med i arbetet kring ungdomsmässan, demokratidagar m.m.

Absolut förälder. Ett utbildningsprogram som vänder sig till föräldrar till barn i år 6 och högstadiesföräldrar med syfte att skapa förutsättningar för en alkoholfri högstadietid.

Don't drink and drive. Ett program som bedrivs i samarbete med Vägverket och MHF och som syftar till att förändra de äldre ungdomarnas attityder och vanor till alkohol, droger och trafik.

Kontraktsmetoden. Fältgruppen har med stöd av Rotary/Lions utarbetat en ny metod med kontrakt på alkohol- och rökfrihet kopplat till ett förmånskort. Cirka 1000 elever har skrivit kontrakt med sina föräldrar att de ska avstå alkohol och tobak för ett år i sänder. Arbetet bedrivs i nära samarbete med elevhälsovården.

Drogvaneundersökningar. För att följa utvecklingen vad gäller alkohol- och droganvändning genomförs vartannat år drogvaneundersökningar för elever i år 7 och 9 samt för andra årskursen på gymnasiet.

Nattvandringarna. Fältgruppen organiserar tillsammans med föräldraföreningen Ystad nattvandringar i samband med olika discoaktiviteter som ordnas för gymnasie- och högstadieungdom.

Sponsorverksamhet som bedrivs inom Rotary/Lions antidroggrupp.

Uppsökande arbete

Vid sidan av arbetet med Ystadmodellen bedriver Fältgruppen sedvanligt uppsökande arbete på kvällar och nätter. Minst två gånger i månaden bevakar Fältgruppen förekommande discoaktiviteter på Bar a Bar, Tingvalla, Öja m.m och då bedrivs också viss yttre tillsyn över de s.k nöjeskrogarna som vänder sig till en yngre publik.

Vidare har Fältgruppen tillsammans med Tillståndsgruppen tillsynsansvar vad gäller folköl och tobak. Varje handlare besöks minst en gång per år för samtal, information etc.

Fältgruppen arbetar också tillsammans med Ungdomsteamet vid uppföljning av Lob-omhändertagna ungdomar.

Ansvarsfull Alkoholservering

På uppdrag från folkhälsoinstitutet har Länsstyrelsen i Skåne dragit igång en verksamhet kring ansvarsfull alkoholservering. Målet med verksamheten är att få en förbättrad situation på krogarna. Länsstyrelsen har arbetat fram en utbildning som vänder sig till krögare, serveringsansvariga och övrig personal på krogen inklusive vakter.

Under 2007 har tillståndsgrupperna i Ystad och Skurup haft två utbildningstillfällen med cirka 100 deltagare. I utbildningen går man igenom alkohollagen samt fokuserar speciellt kring överservering, servering till underårig och narkotika på krogen.

Kommunens riskinventeringsverksamhet

Kommunens gedigna riskinventering är genomförd 2004-2005 av kommunens riskhanteringsgrupp under ledning av kommunens säkerhetschef Thomas Andersson. I gruppen finns representanter från samtliga förvaltningar och bolag och verksamhetsgrenar. Områden är indelade i sannolikhet resp. konsekvens och de med högt på båda har placerats i det röda fältet. Dessutom innehåller riskinventeringen prioriteringar och ekonomiska bedömningar. Inventeringen uppdateras ständigt men är dock inte tillgänglig för gemene man p.g.a. sekretess.

Konferenser, möten m.m.

BRÅ-samordnaren har parallellt med insamlandet av information deltagit i seminarier och informationsdagar, främst BRÅ:s metodseminarium i Halmstad den 31 augusti – 1 september 2006, BRÅ:s seminarium om brottsförebyggande åtgärder i praktiken i Skövde den 22-23 mars 2007 (där förutom BRÅ-samordnaren även rådets politiska ledamöter

deltog) samt Polisens informationsdag om hur man bygger brottsförebyggande (samt redovisning av den senaste trygghetsundersökningen för Skånes vidkommande) i Malmö den 26 september 2007. Vidare har lokala BRÅ deltagit i möte den 13 november 2007 tillsammans med bl.a. Polisen angående organiserad brottslighet och hur sådan kan komma att påverka kommunen och dess medlemmar.

Analys och slutsatser

Syftet med att sammanställa vad som ovan framkommit, tillika målet med projektet, är att den ska kunna utgöra ett tillräckligt beslutsunderlag inför rådets beslut om vilka brottsförebyggande projekt som ska prioriteras och bedrivs framöver.

Härvid kan konstateras att kommunen (hela kommunkoncernen) bedriver ett brett och målinriktat brottsförebyggande arbete, allt från socialtjänstens drogförebyggande arbete och hamnens rigorösa säkerhetsrutiner till parkförvaltningens skötsel och underhåll och kommunens tillsyn enligt alkohollagen. Meningen är naturligtvis heller inte att lokala BRÅ handgripligen ska överta denna verksamhet, utan i stället försöka samordna de verksamheter som bedrivs och försöka utgöra en "katalysator" i övrigas brottsförebyggande arbete.

Vidare måste det som rådet engagerar sig i vara en kommunal angelägenhet. Kommunen bör därför inte aktivt stå för uppgifter som ankommer på t.ex. polis, t.ex. genom att tillse att ronderande väktare anlitas för patrullering längs handelsstråken nattetid. Däremot bör det ligga inom ramen för rådets verksamhet att – t.ex. tillsammans med Polisen – arrangera utbildning, information m.m. om brottsförebyggande verksamhet, t.ex. gentemot näringslivet.

Jämför man med vad som framkom i samband med rådets uppstartsprojekt, är likheterna ganska slående. Det handlar i stor utsträckning om stölder och skadegörelse, samtidigt som det som efterfrågas är fler patrullerande poliser (alternativt väktare). Det som tillkommit under senare tid är den organiserade brottslighetens eventuella etablering i kommunen, vilket naturligtvis vållar en del otrygghet och oro.

Avsikten är nu att med denna slutrapport som beslutsunderlag både kunna färdigställa förslag till trygghetspolicy med handlingsplan (för antagande i Kommunfullmäktige) samt i rådet fatta beslut om man ska driva något brottsförebyggande projekt och också om man vill ansöka om medel härför hos BRÅ centralt.

Denna slutrapport har upprättats av kommunjuristen Jesper Blomberg tillsammans med BRÅ-samordnare Ewa Alwén. Rapporten har föredragits i kommunens lokala brottsförebyggande råd den 21 november 2007.

Ystad den

För Lokala brottsförebyggande rådet i Ystads kommun

Lars Månsson
ordförande

Bilagor

1. Ekonomisk sammanställning inkl. Analyslista
2. Diskussionsunderlag lokala BRÅ, 07-11-21
3. Enkätmaterial
4. Slutrapport 2003-11-17 (Rådets *uppstartsprojekt*)